

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΈΣΝΑΦΙΩΝ
ΤΟΥ HADŽIOGLU PAZARDŽIK ΤΗΣ ΔΟΒΡΟΥΤΣΑΣ ΣΤΑ 1857

Στή Βουλγαρική Ἐθνική Βιβλιοθήκη «Κύριλλος καὶ Μεθόδιος» στή Σόφια, σώζεται ό ύπ' ἀριθμ. II A 7761 χειρόγραφος, χαρτώος καὶ σταχωμένος κώδικας, ποὺ στὸ παράφυλλό του φέρει τὴν προμετωπίδα: «1857/² Κόνδικα τῶν Ρουφετείων /³ Ραπτάδων καὶ Ἀμπατζίδων /⁴ Βαζαρτζίκηα. Αὐγούστου»*. Τὸ «Βαζαρτζίκη» δὲν εἶναι τὸ σημερινὸν Pazardžik (παλ. Tatar Pazardžik), ἀλλὰ ἡ κωμόπολη τῆς Δοβρούτσας Hadžioglu Pazardžik, ποὺ μὲ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Βουλγαρίας δνομάστηκε Dobrič καὶ μετὰ τὸ 1944 Tolbuhin¹.

Λίγα χρόνια ἀργότερα ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισε νὰ γράφεται ὁ κώδικας, τὸ Hadžioglu Pazardžik εἶχε 5.648 κατοίκους: 4.576 μουσουλμάνους, 653 Βουλγάρους, 225 Γύφτους, 192 Ἀρμενίους καὶ 2 Ἐβραίους². Τὴν ἵδια ἐποχὴ ἄρχισε καὶ ὁ κοινωνικο-οικονομικὸς μετασχηματισμὸς τῆς κωμόπολης ἀπὸ γεωργικὸ κέντρο σὲ μεταπρατικό. Τὰ ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων τῆς, κατὰ τὴν ἵδια περίοδο, ἀντιστοιχοῦσαν σὲ 24,3% ἀγρότες, 16,8% ἐργάτες, 15,2% ἐμπόρους, 41,4% ἐπιτηδευματίες, 0,1% ὑπηρέτες, ἐνῶ γιὰ τὸ ὑπόλοιπο ποσοστὸ 2,1% δὲν ἔχουμε σχετικὲς εἰδήσεις³. Στὸν ἀστικὸ μετασχηματισμὸ συνέβαλε εὐεργετικὰ ἡ διοργάνωση, ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰώνα, ἐνὸς πανηγυριοῦ ποὺ ἀπὸ τοπικὸ γεγονὸς ἔξελίχτηκε σὲ σημαντικὴ ἐμποροπανήγυρη γιὰ τὶς εὐρωπαϊκὲς περιοχὲς τῆς αὐτοκρατορίας τῶν σουλτάνων⁴. Τὰ δόθωμανικὰ ἀρχεῖα τῆς κωμόπολης καταγράφουν στοὺς φορολογικοὺς καταλόγους πενήντα περίπου ἐπαγγέλματα καὶ μᾶς πληροφοροῦν γιὰ ἀρκετὲς

*Εὐχαριστῶ τὴ φίλη κυρίᾳ Nadja Danova γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά της.

1. Bł. A. Ku z e v, Za starite imena na grad Tolbuhin - Hadžioglu Pazardžik i Dobrič, «Istorijeski Pregled» 1967, τχ. 2, 101-103.

2. Σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ παραθέτει ἀπὸ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 1866 ὁ N. T o d o r o v, Balkanskijat grad XV-XIX vek, Sofija 1972, σ. 327. Ἀντίθετα, κατὰ τοὺς M. M a p a β ε-λ ἀ κ η - 'A. B a k a λ ὥ π o u l o, Αἱ προσφυγικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐν τῇ περιοχῇ Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1955, σ. 11, στὸν πληθυσμὸ τῆς κωμόπολης ἀποτελοῦσαν «οἱ Ἑλληνες (τὸ πλεῖστον Γκαγκαοῦζοι) τὴν μειονότητα. Οὔτε ἔκει ὑπῆρχον Βούλγαροι».

3. Bł. ἀναλυτικὸ πίνακα στοῦ N. T o d o r o v, ὅ.π., σ. 365.

4. Bł. σχετικὰ L. B e š k o v, Panairüt v Hadži-oglu Pazardžik predi Osvoboždenieto, στὸν τόμο «Našijat grad v minaloto. Sbornik ot statii na Bulgarskoto Istorijesko Družestvo. Klon Tolbuhin», Tolbuhin 1966, 34-42· N. T o d o r o v, ὅ.π., σ. 390-405· τοῦ ἰδίου, Jar-marka v gorode Hadži-oglu Pazardžik v 70-h godah XIX v., «Slavjanski Arhiv», Moskva 1963, 116-139.

έμπορικές μισθώσεις και συναλλαγές, καθώς και για διάφορα έσναφια¹. Πρέπει όμως να τονιστή ότι διατηρείται μετασχηματισμός του πληθυσμού δεν ήταν άπολυτος, μήτε γενικός. Το Hadžioglu Pazardžik παρέμενε βασικά άγροτικό κέντρο. Τα 24,3% των κατοίκων του ήταν άγροτες και τα 16,8% έργατες που άπασχολούνταν με τις γεωργικές καλλιέργειες, ενώ άντιθετα ή γειτονική Σιλίστρα, για την οποία έπισης σώζονται πλούσια θωμανικά άρχεια, περιελάμβανε στόν πληθυσμό της μόνο 9,7% άγροτες και 1,7% έργατες γής².

Η κοινωνικο-οικονομική καθυστέρηση του Hadžioglu Pazardžik σε σύγκριση με τη Σιλίστρα, κατά την ίδια έποχη, φαίνεται και από το γεγονός ότι ένω στήν τελευταία οι φραγκούφτες, που είχαν έμφανισθη έκεινα τὰ χρόνια, είχαν πιά άπωθήσει οικονομικά τους παραδοσιακούς άμπατζήδες³, στό Hadžioglu Pazardžik οι συντεχνίες τους παρέμεναν άκομη άριθμητικά ισοδύναμες⁴. Στό Hadžioglu Pazardžik, έπισης, τὰ δύο αυτά έσναφια με διμόφωνη άπόφαση συνομολόγησαν συμφωνητικό συνεργασίας που γράφτηκε σε ξεχωριστό κώδικα, αυτὸν που άναφέραμε στήν άρχη.

Ο κώδικας είναι γραμμένος στή βουλγαρική γλώσσα και μὲ κυρι λλικὰ γράμματα. Μετὰ τὸ συμφωνητικό, που χωρίζεται σὲ προοίμιο και συμφωνία (φφ. 4^v-5^v), περιέχει διάφορες λογιστικές έγγραφες σχετικές μὲ τὶς εἰσφορὲς και τὶς δαπάνες τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονα. Ἐκτὸς όμως απὸ τὴν προμετωπίδα τοῦ κώδικα, είναι γραμμένο στὰ Ἑλληνικὰ και τὸ συμφωνητικὸ (προοίμιο φ. 2^{r-v} και κυρίως συμφωνητικὸ [:«ἡ συμφονία τῶν ἐσναφίων】φ 3^r) και προηγεῖται τοῦ βουλγαρικοῦ, μολονότι απὸ τὶς ὑπογραφὲς που ὑπάρχουν σποραδικὰ στὸν κώδικα και που είναι σχεδὸν δλες γραμμένες στὸ κυριλλικὸ ἀλφάβιτο⁵, κανένα απὸ τὰ μέλη τῶν δύο συντεχνιῶν δὲν φαίνεται νὰ ήταν

1. Вл. Лилјана Шанданова-Стефка Ангелова, Socialno-икономиеско развитие на града XV-XIX в., София 1974, с. 145.

2. Вл. Н. Тодоров, Balkanskijat grad, 6.п., с. 365· τοῦ ιδίου, Demografski i socialno-ikonomičeski oblik na grad Hadžioglu Pazardžik prez 60-te—70-te godini na XIX v., στὸν τόμο «Našijat grad», 6.п., 15-33· τοῦ ιδίου, The Balkan Town in the Second Half of the 19th Century, «Études Balkaniques» 5 (1969), τχ. 2, 42. Πρβλ. V. Toniev, Dobrudža prez Văzraždane, Varna 1973, с. 36.

3. «Άμπατζήδες» δὲν ήταν μόνο οἱ ἔμποροι, ἄλλα και οἱ ράφτες ἀνδρικῶν ρούχων ἀπὸ «άμπα» (ἐγχώριο χοντρὸ μάλλινο ὄφασμα), βλ. B. Δεληγιάνη, Τὸ ἀμπατζῆλήκι στὴ Θράκη, «Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ και Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ» 2 (1935-36) 56. Ἐλένης Βούραζη - Μαρινάκον, Αἱ ἐν Θράκῃ συντεχνίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, Θεσσαλονίκη 1950, с. 60.

4. Вл. Н. Тодоров, Balkanskijat grad, 6.п., с. 366.

5. Στὸ φ. 8^r και μὲ ήμερομηνίᾳ 15 Αὐγούστου 1857 περιέχονται οἱ ὑπογραφὲς ἐννιά μελῶν τοῦ ἐσναφίου τῶν ραφτάδων. Ἐκεῖ μόνο ἔνας ὑπογράφει στὰ Ἑλληνικά, δι «γιοργη παρασκεβα». Σὲ ἐπόμενο φύλλο, δην ο κατάλογος εἰσφορῶν τῆς 26 Ὁκτωβρίου 1859, μὲ Ἑλληνικὰ γράμματα ὑπογράφουν διδιος δι «γιοργη παρασκεβας σοδρουζιε» (=και

“Ελληνας. Τὴν ὑπαρξὴν τῶν ἐλληνικῶν ἔγγραφῶν πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσουμε: α) στὴν ἀναφορὰ τοῦ συμφωνητικοῦ στὸ ναὸ τοῦ Ἅγίου Παντελεήμονα, ποὺ ἀνῆκε στὴ δικαιοδοσία τοῦ ἐπιχωρίου μητροπολίτη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ ὁποίου ἐπίσημη γλώσσα ἦταν ἡ ἐλληνική, β) σὲ λόγους παραδοσιακούς, μιὰ καὶ οἱ πρῶτες συντεχνίες στὸ σημερινὸ βουλγαρικὸ χῶρο ἰδρύθηκαν καὶ δργανώθηκαν ἀπὸ Ἐλληνες, καὶ γ) στὴ βαθειά ἐπίδραση τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας καὶ τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων στοὺς Βουλγάρους, οἱ ὅποιοι καὶ σὲ περιοχὲς ὅπου δὲν ὑπήρχαν ἀνθηρὲς ἐλληνικὲς ἐστίες θεωροῦσαν ἀπόδειξη κοινωνικῆς ἀνόδου τὸ νὰ ἐλληνίζουν, ἀκόμη καὶ στὶς παραμονὲς τῆς ἀνακήρυξης τῆς Ἐξαρχίας¹.

‘Απὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ προοιμίου καὶ τῆς συμφωνίας φαίνεται ὅτι ἀνάμεσα στὰ μέλη τῶν δύο συντεχνιῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνάμεσα στὰ μέλη τοῦ καθενὸς ἐσναφίου ξεχωριστά, εἶχαν ἐμφιλοχωρήσει διενέξεις καὶ ἀνταγωνισμοὶ σχετικὰ μὲ τὴν κυριακὴ ἀργία τῶν ἐργαστηρίων, τὴν μισθοδοσία τοῦ προσωπικοῦ καὶ τὴν πρόσληψη μαθητευομένων. Γι’ αὐτὸ οἱ μάστορες τῶν ἐσναφίων ἀποφάσισαν νὰ συνομολογήσουν συμφωνητικὸ δμονοίας καὶ συνεργασίας τὸ 1857, στὶς 27 Ιουλίου, ἡμέρα ποὺ ἔορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Ἅγιου Παντελεήμονα. Ἡ ἡμέρα αὐτὴ μᾶλλον θὰ γράφτηκε συμβολικά, μιὰ καὶ ἡ προμετωπίδα τοῦ κώδικα ἔχει τὴν ἡμερομηνία «α. Αὐγούστου».

“Οπως εἴπαμε παραπάνω, τὸ συμφωνητικὸ περιελάμβανε προοίμιο καὶ συμφωνία. “Αν ἔξαιρέσουμε τὴν κοινὴ στὰ δύο κείμενα διατάξῃ γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῆς μνήμης τοῦ Ἅγιου Παντελεήμονα —συνεχὴ ὑπενθύμιση τῶν ὄρων τοῦ συμφωνητικοῦ—, κατὰ τὰ λοιπὰ τὰ κείμενα δὲν περιεῖχαν κοινὲς διατάξεις. Τὸ προοίμιο ἀναφέρεται στὶς ὑποχρεώσεις τῶν συντεχνιῶν καὶ τῶν μελῶν τους πρὸς τὴν ἐκκλησία τοῦ προστάτη Ἅγιου, ἐνῷ ἡ συμφωνία ἀναφέρεται σὲ καθαρὰ ἐπαγγελματικὲς σχέσεις καὶ δεσμεύσεις. Μὲ τὸ συμφωνητικό, τὰ δύο ἐσνάφια δὲν ἔνοποιήθηκαν, ἀλλὰ ἡσπισαν ὑποχρεώσεις γιὰ νὰ ἀποφύγουν πράξεις ἀθεμίτου ἀνταγωνισμοῦ, ποὺ θὰ ὀδηγοῦσαν σὲ οἰκονομικὲς ζημίες. Ἡ ἔλλειψη ἀρτίου ἐμπορικοῦ δικαίου στὴν ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία, ἀκόμη καὶ στὰ μέσα τοῦ 19ου αἰώνα, ἐπέβαλλε σὲ μεγάλη ἔκταση στοὺς ἐνδιαφερομένους ἰδιώτες νὰ καλύπτουν τὰ κενὰ τῆς νομοθεσίας μὲ συμφωνίες ποὺ προέβλεπαν γιὰ τοὺς παραβάτες ποινές, οἱ αὐστηρότερες ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἦταν θρησκευτικοῦ περιεχομένου².

Σία), ὁ «στουην Δημοφ» καὶ ὁ «Ιvan τάρτουφε Baltadžiu». “Ολα τὰ ἄλλα τριαντατέσσερα δύναματα εἶναι γραμμένα μὲ τὸ κυριλλικὸ ἀλφάβητο.

1. Βλ. γενικὰ Κ. Μυρτίλον ‘Αποστολίδης, ‘Η τῆς Φιλιππουπόλεως ίστορία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ’ ἡμᾶς χρόνων’, Αθῆναι 1959, σ. 374 κ.έ.

2. Γιὰ τὴν ὄργανωση τῶν οἰκονομικῶν συσσωματώσεων, βλ. Ν. Πανταζόπουλον, ‘Ἐλλήνων συσσωματώσεις κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν’, Αθῆναι 1958, (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδικό «Γνώσεις»), σ. 18-19, ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

Μὲ τὸ προοίμιο ἀποφασίστηκαν τὰ ἔξῆς: α) Ὁρίστηκε ἡ ἡμέρα ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονα ώς κοινὴ γιορτὴ τῶν συντεχνιῶν. β) Μὲ ὑποχρεωτικὴ εἰσφορὰ ἐκ μέρους τῶν ἐσναφίων καὶ μὲ προαιρετικὴ εἰσφορὰ τῶν μελῶν τους, συγκεντρώθηκε ἔνα κεφάλαιο, μὲ τοὺς τόκους τοῦ ὄποιου θὰ ἀντιμετωπίζονταν οἱ δαπάνες τῆς ἐκκλησίας, ποὺ γινόταν ἔτσι ναὸς κτητορικός. γ) Ἡ εἰσφορὰ τῶν ἐσναφίων καταβλήθηκε μόνο τὴν πρώτη χρονιά. Στὸ μέλλον τὸ κεφάλαιο θὰ αὐξανόταν ἀπὸ τὶς εἰσφορὲς τῶν μελῶν. δ) Τὸ ὕψος τῆς εἰσφορᾶς κάθε μέλους θὰ καθοριζόταν ἀπὸ τὸ ἐσνάφι στὸ ὄποιο ἀνήκε. ε) Ἡ συμμετοχὴ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν δαπανῶν τοῦ ναοῦ ἔδινε στὰ μέλη τὴν ἰδιότητα τοῦ κτήτορα. στ) Ἡ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ναοῦ κηρύχτηκε ἀμετάκλητη. ζ) Τυχὸν περισσεύματα τῶν εἰσοδημάτων θὰ ἐπενδύονταν μὲ τόκο καὶ ἐγγύηση, καὶ η) Γινόταν ἐπίκληση τοῦ προστάτη Ἀγίου γιὰ τὴν τιμωρία τῶν παραβατῶν τῶν παραπάνω ἀποφάσεων.

Στὸ δεύτερο κείμενο, τὴ συμφωνία, περιέχονταν οἱ παρακάτω ἀποφάσεις: α) Καθιέρωση τῆς κοινῆς γιορτῆς. β) Ὁριζόταν ἡ Κυριακὴ κάθε ἑβδομάδας ως ἡμέρα ἀργίας τῶν ἐργαστηρίων. Οἱ παραβάτες τῆς κυριακῆς ἀργίας ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ εἰσφέρουν τρεῖς δικάδες ἀγιοκέρι στὸ ναό. γ) Καθένας, ποὺ ἄνοιγε καινούργιο ἐργαστήριο, ὑποχρεωνόταν νὰ καταβάλῃ στὸ ταμεῖο τοῦ ναοῦ ἔνα ποσό, τὸ ὕψος τοῦ ὄποιου θὰ καθόριζαν οἱ πρωτομάστορες. δ) Οἱ «ἡπερέτες» (τσιράκια) δὲν εἶχαν δικαίωμα μισθοῦ κατὰ τὰ δύο πρῶτα χρόνια τῆς μαθητείας τους. Μόνο στὸν τρίτο χρόνο θὰ ἀμείβονταν μὲ ποσό, τὸ ὕψος τοῦ ὄποιου θὰ καθόριζαν οἱ μάστορες. ε) Τὰ μέλη ὑποχρεώνονταν νὰ μὴ δεχθοῦν στὸ ἐργαστήριό τους μαθητευόμενο, ποὺ εἶχε ἐγκαταλείψει τὴ δουλειά του σὲ ἄλλο ἐργαστήριο χωρὶς τὴ θέληση τοῦ μάστορά του. στ) Ἡ συμφωνία κηρυσσόταν ἀμετάκλητη, καὶ ζ) Κάθε παραβάτης ἐπαπειλούνταν μὲ τὴν κατάρα τῶν ἐσναφίων, δηλ. μὲ τὴ θεία τιμωρία.

Τὸ προοίμιο καὶ ἡ συμφωνία, τόσο στὸ Ἑλληνικὸ ὅσο καὶ στὸ βουλγαρικὸ κείμενό τους, δὲν ἔχουν ὑπογραφές¹. Δὲν πιστεύω δμως δτι ἡ ἔλλειψη αὐτῆς σημαίνει πώς δὲν ἵσχυαν. Οἱ εἰσφορὲς ποὺ δίνονταν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια—ὅπως βεβαιωνόμαστε ἀπὸ τὶς σχετικές ἐγγραφές τους στὸν κώδικα—ἀποδεικνύουν τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ συμφωνητικοῦ. Νομίζω δτι οἱ ὑπογραφὲς ποὺ ἀναφέρονται σὲ ποσὰ εἰσφορῶν στὸ φ. 8^η καὶ ἔξῆς, τέθηκαν καὶ γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τοῦ συμφωνητικοῦ, τὸ ὄποιο καὶ παραθέτουμε στὴν ἑλληνικὴ του ἐγγραφή, ἀντιγράφοντάς το πιστὰ ἀπὸ τὸν κώδικα:

1. Στὸ φ. 3^η ὑπάρχει ἡ ἐγγραφὴ «Τὰ δνόματα τῶν Σηνδρομητῶν», χωρὶς δμως νὰ παρατίθεται κανένα δνομα.

Καλὸν ἐστὴν τὸ ἐκ Θεοὺ ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν /² ἀναπαύεσθε ὅποῦ γὰρ φ. 2^τ ἵση δίω ἡ τρῆς συνηγμένη εἰς τὸ ὄνομα /³ αὐτοῦ ἐκὴ καὶ αὐτὸς δ Θεὸς ἔν μέσο αὐτῶν τούτον οὔτος. /⁴ ἔχόντων καὶ οἱ οἴποφαινόμενη ἡμῆς προτομάστορες μαστόρι /⁵ καὶ λοιπὴ πάντες τοῦ εὐλογημένου ρονφετίον τὸν ραπτάδον /⁶ καὶ ἀμπατζίδον ἐπὴ τὸ αὐτὸ συνελθόντες κινοὶ γνόμη καὶ /⁷ ὀμοφῶνος ἀποφασήσαμεν εἰς τονα ἐορτάζομεν κατ’ ἔτος τὴν /⁸ 27^ο Ιουλίου τὴν ἐορτὴν τοῦ ἀγίου μεγαλυμάρτυρος καὶ ἡγημα /⁹ τικοῦ Παντελεήμον τοῦ μεγάλου ἐπησίμος μὲ ἀρτοκλα /¹⁰σίαν κόληβα καὶ ἀρχιερατικῆς λητονογιας καὶ νὰ ση /¹¹νάξομεν ἐγγράφος καὶ ἐπιχήρας τὴν προερετικῆν βοϊθιαν /¹² καὶ συνισφορὰν τῶν ἑσναφίων καταγράφοντας καὶ τὰ /¹³ τίμια δόνοματα αὐτῶν δις ἀκολούθος ἔμπροσθεν φέναιτε. /¹⁴ Καὶ σηναχθίσας ἡ ποσότιτα αὐτῶν εἰς τὰ γρόσια [] /¹⁵ καὶ θέλομεν τὰ δώσητε εἰς τόκον καὶ μὲ τὸν τόκον αὐτῶν νὰ /¹⁶ απαντήσομεν τὰ ἔξοδα τοῦ καθεκάστον χρόνου εἰς τὴν /¹⁷ μνίμην τον καὶ χορῆς εἰς τὸ ἔξης νὰ σηνάξομεν κανὲν /¹⁸ ὀβιολὸν ἀπὸ τὸ ἑσνάφημας δῆση εἶναι ὑπογεγραμένη καὶ δῆση /¹⁹ εἶναι δῆσον δὲν ἔδοσαν τὴν σηνισφορὰν τοῦ ἑσναφίου προκεροῦν /²⁰ καὶ δὲν εἶναι γεγραμένη εἰς καθέκαστον χρόνον ἀπὸ αὐτοὺς /²¹ νὰ σηνάξοντε· καὶ ἦτις θέλητε περάση εἰς τὴν Κόνδικα θέλη /²² δώσητε μίαν ποσότης καθός τὸ κρίνη εὐλογον τὸ ἑσνάφη δίδοντας /²³ νὰ υπογράψατε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Κόνδικα ὡς κτίτορο καὶ /²⁴ ἔτιος τούτον τὸν ἀγαθοῦ ἔργον καθῶς καὶ ἡ πρότη.

/²⁵ Καὶ μεσημβίκητη ἀναμεσόν μας δῆση εἶναι ὑπογεγρα /²⁶μένη καὶ ἐπρόσφεραν τὴν τιαύτην σηνισφορὰν καὶ ἔγιναν /²⁷ ἔτιοι τοῦ ἀγαθοῦ τοῦτον καὶ θεαρέσθον ἔργον νὰ μνιμονεύ /²⁸οντε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν τους ἀμονίως δῆσον σόξεται τὸ ἑσνά /²⁹φιον τὸν ραπτάδον καὶ ἀμπατζίδον τὴν ὀμοφῶνων ταῦτην /³⁰ συγκατάθεσην καὶ ἀπόφασίν μας δὲν θέλη δημιθῆ να τὴν /³¹ ἀνατρέψῃ ἡ ἄλλη δῆση κανῆς οὕτα τοῦ ἑσναφίου οὕτε τὸν ἄλλον /³² πατριοτόν μας οὕτε ἀδελφὸν ἡ τὸν τέκνον μας ἀλλὰ θέλομεν /³³ καὶ ἀποφασίζομεν νὰ διατηροῦντε μέχρη συντελίαν /³⁴ αἰώνων ἀπαρασάλεντα.

/³⁵ Καὶ δῆσα περισσεύοντας κατ’ ἔτος /³⁶ νὰ δίδοντε εἰς μέρος ἀσφαλῆ μὲ δύω ἐγγυητάς με τόκον καὶ /³⁷ νὰ γράφονται εἰς τὸν Κόνδικα καθῶς τὸ ίδιον ὡς ἐπραματο /³⁸πηθῆ ἀφέτος τὸ 1857 ἔτος. /³⁹ καὶ ἐτοκίσθησαν ὡς ἔμπροσθεν φαίνουντε.

/¹ ταῦτα ἔν κεφαλήαις καταστρόσαντες ἐπηκαλούμεθα /² τὸν ἄγιον Θεὸν φ. 2^τ καὶ ἀγίου μεγαλομάρτηρος καὶ ἡγημα /³τικοῦ Παντελεήμον εἰς μὲν τοὺς βοϊθούντας καὶ συντρό /⁴χοντας στὰ νὰ χαρίση ὑγίαν εὐτηχίαν καὶ τὰ καλὰ τοῦ /⁵ ἀβραὰμ ἴσαακ καὶ ἰακὼφ καὶ τὴν ἀντιμησθίαν /⁶ ἐκατονταπλασίονα παρὰ τοῦ μησταποδότον Θεοῦ καὶ /⁷ ἐν τὸν αἰώνη καὶ ἐν τὸ μέλοντη εἰς δὲ τοῦς ἐναρτίονς ὅμιλ /⁸ γένητο τὰ ἐνάντια τούτον.

/⁹ Ταῦτα τίνον οὕτος ἐγγοηθέντα /¹⁰ καὶ ἀνακοηθέντα κινοὶ γνόμη καταστροθίσαν εἰς /¹¹ τὸν ἐκκλησιαστικῶν Κόνδικα ἐπικεκυρωμένον ταῖς /¹² ἰδίαις

ἥμῶν ὑπογραφὰς καὶ εἰς αἰώνιων μνημόσηνον καὶ δύσμιαν. /¹³ Βαζαρτζήκιον
27 Ιουνίου 1857

φ. 3^r

ἥ συμφονία τῶν ἐσναφίων

/² ἡ οἰποφαινόμη ἐσνάφη ραπτάδον καὶ /³ ἀμπατζίδον ἐօρτάζομεν τὴν
μνίμην καὶ Ἰεορτὴν /⁴ τὸν ἄγιον μεγαλομαρτυρος καὶ ἥγιματηκοῦ /⁵ Παντε-
λεήμων καὶ μὲ τὴν χάρην τὸ σύμερον ἡ εὐρεθέν /⁶ τες τὴν μνίμην ἀποφασίζομεν
ὡς ἀκολούθως διὰ πάντα /⁷ νὰ σόζεται αὐτὸς ὁ νόμος καθὼς καὶ ὑπογραφόμεθα
/⁸ διὰ να τὸν κρατόμεν στερεῶν.

/⁹ ὅποιος ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐσνάφια ἥθελεν ἀνίξῃ τὸ /¹⁰ ἐργαστηριόν τον τὴν
κυρικὴν υποχρεῖτε το να δίνῃ τοῦ /¹¹ Ἀγίου Παντελεήμον τῷῆς 3. ὀκάδες
ἀγιοκέρη. /¹² ὅποιος δὲ πάλιν ἥθελεν ἀνίξῃ ἀργαστήριον τῆς αὐτῆς /¹³ τέχνης
ὑποχρεῖτε το να πληρόνη εἰς τὸ ταμίον τοῦ ἄγιον /¹⁴ Παντελεημον διὰ ὅσον ἥθε-
λεν κρίνῃ εὐλογον ἡ προτομαστύρη. /¹⁵ ὅποιος πάλιν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐσνάφια ἥθε-
λεν πάρη /¹⁶ νέον καὶ ἀνίδεον ἱπερέτην το να μάθῃ αὐτὴν τὴν τέχνην /¹⁷ θέλῃ
το λάβη μὲ αὐτὴν τὴν συμφονίαν ὅτη δύνι ἔτη νὰ /¹⁸ δοιλέψῃ εἰς τὸν μαστορίν
τον χροής ὀβιολοῦ μιστόν. /¹⁹ εἰς τὸ δὲ τρίτον ἔτος ὅτι ἥθελεν κρίνῃ εὐλογον /²⁰
ἡ μαστόρη διὰ τὸν μηστόν τον ἔκινον ἥθελεν τοῦ δωθῆ. /²¹ ὑπόσχοντε αὐτὰ τὰ
ἐσνάφια ὅτι δύποιν μαστόρον /²² χροὶς θελημά τον ἥθελεν ἀφίσῃ δ ἱπηρέτης τον
ἄλος ἀπὸ /²³ τον μαστόρονς αὐτῶν τῶν ἐσναφίων να μὴν δεχθῇ αὐτον /²⁴ τὸν
ὑπερέτην. /²⁵ ἡ οἰποφαινόμενη ἐσναφία τοὺς ἄγιον Παντελεήμον θέλομεν κρα-
τίξῃ ἀκριβός τούτον τὸν /²⁶ νόμον ὅπίος δὲ ἥθελεν ἀπατίσῃ εἶναι ὑπὸ κατάρα
/²⁷ διώ καὶ εἰς ἔνδεξιν ὑπογραφόμεθα διὰ τὰς ἄνο σιμηονίας /²⁸ καὶ ἱποφαινό-
μεθα. /²⁹ Βαζαρτζήκιον 27 Ιουνίου 1857.

RÉSUMÉ

Charalambos K. Papastathis, Accord de corporations de Hadžioglu Pazardžik, en Dobroudja, en 1857.

Le Codex No II A 7761 de la Bibliothèque Nationale de Bulgarie contient des textes concernant la collaboration des corporations des tailleurs et des abadjis (:couturiers de vêtements faits avec une grosse étoffe de laine locale, l'«abas») à Hadžioglu Pazardžik (auj. Tolbuhin) en 1857. Le codex est écrit en bulgare; il comprend un accord des corporations et des listes de recettes et de dépenses de l'église de St. Pantéleimon de cette même ville. L'accord cependant est aussi écrit en grec. Le besoin d'éviter des antagonismes entre elles et de régler des questions professionnelles communes ont amené les deux corporations à conclure un accord dont l'observation était conditionnée par la protection de St. Pantéleimon. L'accord comporte un proemium et l'accord proprement dit. Le proemium contient les obligations pécuniaires des deux corporations et de leurs membres envers l'église de St. Pantéleimon; le texte de l'accord proprement dit fixe les obligations professionnelles des membres en ce qui concerne l'embauchage et le salaire des apprentis, le repos du Dimanche, etc. Suit la publication du texte grec de l'accord.